

**ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТІСНОГО САМОРОЗВИТКУ
МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ**

Проблема особистісного саморозвитку постає однією із центральних в розрізі психологічної проблематики становлення особистості, особливо зараз, коли шалені суспільні зміни і технологічний прогрес спонукають молодь постійно працювати над собою, шукати нові шляхи росту та вдосконалення себе. Можна сказати, що на сьогоднішній день здатність розвиватися стає для людини базовою потребою, умовою виживання. Великої актуальності питання становлення суб'єкта саморозвитку набуває в період юнацького віку, коли відбувається інтеграція і створення відносно стійкого образу Я, особистісне, соціальне та професійне самовизначення, усвідомлення власних здібностей і перспектив, досягнення самоідентичності. А підготовка майбутніх професіоналів до безперервного особистісного саморозвитку постає однією із передових тенденцій сучасної освіти.

У різних наукових працях саморозвиток визначається як самозміна в напрямку вершини свого становлення, реалізація свого природного потенціалу, активність особистості, набуття й актуалізація якостей і характеристик, яких раніше не було, самотворення. Дослідники філософської науки розглядають саморозвиток як свідому діяльність людини, направлену на найбільш повну реалізацію себе як особистості; психологічної науки – як внутрішнє прагнення до самоактуалізації, потреба у вдосконаленні природженого потенціалу та реалізації своїх можливостей у майбутній діяльності; педагогічної – як процес і результат поступового, вільного сходження людини до ідеалу на основі інтегрованої взаємодії соціальних і особистісних, зовнішніх і внутрішніх факторів.

Аналіз літературних джерел психологічними особливостями саморозвитку особистості дозволяє назвати ціннісні орієнтації, особистісні смисли, самооцінку, мотиваційно-вольові компоненти, постановку цілей тощо. Ці фактори здатні окреслити напрямок та динаміку саморозвитку, а також міру зрілості особистісних утворень, гармонійне поєднання яких дає змогу перетворювати себе, організувати самостійну діяльність із власного самовдосконалення. Найчастіше саме в юнацькому віці визріває потреба в саморозвитку на основі достатнього рівня зрілості всіх складових самосвідомості [4]. Зміни у самосвідомості особистості юнака виражаються у всіх її проявах: самопізнанні, саморегуляції, самоконтролі, самооцінці, самоцінності, які сприяють формуванню нового способу життя в цілому, зумовлюють процес особистісного росту та розвитку. Як зазначає Б. Волков, юність – надзвичайно важливий період в житті людини, коли деяка невизначеність положення (вже не дитина, але ще й не дорослий), зміни життєвої діяльності, розширення кола осіб, з якими юнаку потрібно узгоджувати власну поведінку, закладають у свідомості особистості фундаментальні смисложиттєві установки та активізують ціннісно-орієнтовану діяльність [1, с. 112].

В юнацькому віці саморозвиток особистості здійснюється не тільки у плані самоствердження, а й, часто-густо, у планах самовдосконалення, коли під впливом майбутнього переосмислюється сьогодення і ставляться цілі по вдосконаленню себе, особистісному збагаченню. На думку Б. Лівехуд, саме у 20–40 років людина отримує доступ до власних духовних сил, які зумовлюють її здатність до саморозвитку. У свою чергу, це стає основним чинником формування духовно-морального типу життєвої спрямованості особистості, що вказує на зрілість особистості [6, с. 99].

Люди віком від 17-18 до 22-23 років, що в основному припадає на період юнацтва, у більшості випадків є студентами закладів вищої освіти, а їх провідним видом діяльності стає навчання, що, у свою чергу, впливає на процес формування та розвитку особистості. Дослідниця І. Зимня описує студентство як особливу специфічну категорію людей, організовано об'єднаних інститутом вищої освіти; як центральний період становлення особистості. На її думку, студенти відрізняються сформованістю більш-менш стійкої позиції щодо майбутньої професії, направленості особистості на самореалізацію і саморозвиток у процесі здобуття вищої освіти [2].

Період навчання відрізняється складністю формування особистості. Для студентів характерними стають посилення свідомих мотивів поведінки, збільшення рішучості, наполегливості, самостійності, саморегуляції, підвищення інтересу до моральних проблем. Крім того, під час навчання у закладі вищої освіти формуються професійно важливі якості майбутнього фахівця, система професійних цінностей, закладається вектор професійного саморозвитку. Таким чином, освіта здатна стати системою педагогічного забезпечення особистісного саморозвитку студентів, сформуванню його напрям, швидкість і сталість. Тож основний акцент вища освіта має робити на створення сприятливих умов для розкриття істинного «Я» кожного юнака, його природного потенціалу, активізації прагнення до росту і розвитку протягом всього навчання у ЗВО.

Зміни Я-концепції, які відбуваються у студентському віці, спричинюють особливості становлення особистості майбутнього фахівця, а також ефективності його подальшої діяльності у професії. Процес свідомої, самокерованої, цілеспрямованої самозміни студентів-психологів є інтегральним багаторівневим психологічним новоутворенням, яке характеризує міру підготовленості особистості до діяльності.

Вивчення особливостей процесу саморозвитку особистості неможливе поза контекстом її професійної діяльності. Враховуючи особливість та певну складність обраної професії студентів-психологів, діяльність яких направлена, передусім, на надання психологічної допомоги іншим, процес їх особистісного становлення має особливий, специфічний характер. Особистісно-професійний саморозвиток майбутнього психолога – це відкрита система, яка функціонує в реальному соціокультурному середовищі і визначається інтересами суспільства

та сформованою системою праці. Серед чинників успішного професійного становлення майбутніх психологів у період навчання вчені вділяють морально-етичне вдосконалення особистості, сприяння самореалізації та вирішенню особистих психологічних проблем, активізацію професійної мотивації, єдність змісту, форм, методів навчання, суб'єкт-суб'єктні стосунки між викладачами та студентами тощо [5]. Звертаємо увагу на необхідність організації процесу безперервного особистісного саморозвитку фахівця психологічної сфери. Специфіка професії психолога вимагає від спеціаліста постійного вдосконалення особистісних та професійних якостей, загальних і спеціальних компетентностей, інтелектуального збагачення. З нашої точки зору, підтримання безперервності особистісного та професійного саморозвитку майбутніх фахівців з психології можливе за наявності у них відповідної мотивації, ресурсів та умов для саморозвитку.

Робимо висновок, що саморозвиток є здатністю людини ставати і бути справжнім суб'єктом свого життя та здійснюється у процесі життєдіяльності людини шляхом прояву активності, яка передбачає здатність робити особистісні вибори у ході пізнання себе. На сьогоднішній день саморозвиток особистості майбутнього психолога – це важливе соціально-психологічне питання, що очікує на адекватне осмислення, зокрема: наскільки людина готова і бажає саморозвиватися відповідно до суспільних умов та особливостей обраної професії, що стимулювали би її до самореалізації, чи навпаки, блокували і тим самим провокували вихід її активності в небажаному напрямку. Постає нагальна проблема визначення уявлення студентів-психологів щодо їхнього особистісного саморозвитку з метою здійснення ними свідомого цілепокладання, самопроекування та досягнення особистісної зрілості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волков Б. С. Психология юности и молодости: [учебник для вузов]. Москва: Триста, 2006. 256 с.
2. Зимняя, И. А. Педагогическая психология. Москва: Логос, 2007. 384 с.
3. Кузікова С. Б. Особистісні зміни як умова професійного становлення студентів-психологів. Методологія та технології практичної психології в системі вищої школи: тези доп. учасн. міжн. наук.-практ. конф. Київ: НПУ ім. М.П.Драгоманова МОН України, Поліграф-Центр, 2007. С. 99-101.
4. Кузікова С. Б. Психологічні основи становлення суб'єкта саморозвитку в юнацькому віці: монографія. Суми: Вид-во «Мак Ден», 2012. 410с.
5. Ткачишина О. Р. Психологічні основи підготовки майбутніх фахівців / Професійна підготовка практичного психолога: зб. наук. праць. Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. С. 63-72.
6. Хухлаева О. Психология развития: молодость, зрелость, старость. Москва: Изд-ий центр «Академия», 2002. 237 с.

*Пристанська Соломія
Науковий керівник – доц. Свідерська Галина*

РЕЛІГІЯ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ УПЕРЕДЖЕНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ДОШЛЮБНИХ СЕКСУАЛЬНИХ СТОСУНКІВ МОЛОДІ

Постановка проблеми. Сучасне українське суспільство переживає за останні десятиріччя глибокі зміни у ставленні до людської сексуальності та сексуальної культури зокрема. Як підкреслюють В.Гупаловська і Н.Стрілець, перш за все, це – крах традиційних антисексуальних